

Uit Amsterdam komt ziel van Braziliaanse muziek

Van onze correspondent

Ineke Holtwijk

RIO DE JANEIRO

Als het echte hield is, blijft de eerste ontmoeting je altijd bij. Klarinetist/saxofonist en Birdprijs-winnaar 2000, Michael Moore (45), weet nog precies wanneer hij voor het eerst een Braziliaanse choro hoorde. Het was zestien jaar geleden – het was een nummer op een plaat en het kwam van een eiland voor de kust van Bahía. Er speelden een gitaar, een tamboerijn en een cavaquinho, de kleine dritig klinkende Portugese gitaar. Het was overduidelijk volksmuziek. Het ritme deed Moore denken aan een polka. Maar het was ook een beetje Afrika, Portugese nostalgie en er waren meerdere melodieën. Door de vele vliegende eenachtste noten en het akkoordenschema had de muziek zelfs wat van bebop.

Het werd menens tussen Moore en de Braziliaanse muziek toen de Amerikaan, die zelf al jaren in Amsterdam woonde, de Braziliaanse gitarist Rogério Bicudo (43) tegen het lijf liep. Bicudo pendelde tussen Madrid, Parijs en Amsterdam. Hij had weliswaar een conservatoriumopleiding achter de rug, maar was ook een liefhebber van het genre. Bicudo had honderden partituren thuis.

Zo werd de muziek de hobby van de blazer die op het podium vooral bekend is van improvisaties met Misha Mengelberg en Han Bennink. Jarenlang speelden Bicudo en Moore 'stiekem thuis'. Het experiment-voor-de-lol werd drie jaar geleden een serieuze kwartet (Choro Combinado). Er volgde een geslaagd optreden op het SNU Jazz Festival, een cd en afgelopen maand optredens in het Belooide Land, Brazilië.

Daar geldt de choro als de muziek van music. De Braziliaanse jazz, zeggen sommigen. Moore: 'Het is rijke melodische muziek

met ruimte voor improvisatie'. Alle groten, van Tom Jobim tot Pixinguinha en de klassieke componist Villa-Lobos, speelden het.

Choro betekent letterlijk huilen. Aanvankelijk stond het voor de Braziliaanse manier waarop de Europese muziek zoals walsen, polka's maar ook tango's werden gespeeld door de straatbandjes aan het eind van de vorige eeuw in Rio. Zij maakten de harde polka tot een gewoelige melodie met uit-halen, vandaar vermoedelijk de naam. Choro was stads volksmuziek, zoals tango en fado elders. Nog steeds is het muziek die, net als samba, bij voorkeur buiten wordt gespeeld in jansesses. Het Amsterdamse Choro Com-

Vier jazzmusici maken furore met de Choro

binado speelde in de beste klassieke concertzaal van Rio de Janeiro, in het theater van de voorstad Niterói, op een zondagmorgen in een park van een provincie stad en in een bar. Vooral de Braziliaanse collega-musicus waren opgetogen. De Amsterdamers presenteren een lieflijker en subtielere choro dan zij gewend zijn. Dat komt omdat Choro Combinado de tamboerijn (en dus het dwingend ritme) weglaat en in plaats van de snepende cavaquinho een (al)ivoor introduceert.

Pedro Libert (39), violist bij het Radio Symphonieorkest, en bassist Eric Calmes (44), beiden op Curaçao geboren, hadden het gevoel thuis te komen op een continent waar ze nooit een voet hadden gezet. Libert: 'De choro heeft veel van de Antiliaanse valsa. Ik herken iedere dag meer.'

De grootste ontdekking was evenwel hoe Brazilianen met muziek en met elkaar omgaan. Ne-

derland segregert en klassificeert; Brazilië integreert en experimenteert. 'Iedereen lijkt open te staan voor alles', constateerde Michael Moore na een marathon van concerten en jansesses. En welke groep in Nederland staat de helft van zijn speeltijd in een kroeg af aan onbekende collega's uit het buitenland en prijst dan ook nog hun cd na afloop uitbundig aan? Dat overkwam de Amsterdamers.

De kunstmatige grens tussen klassieke en lichte muziek bestaat niet in Brazilië. Het grootste complement in Brazilië is als je ergens 'tussenin' zit. Kruisbestuiving wordt gezien als de interessantste muziek, en het verkoopt ook nog. Kom daar in Nederland eens om.

In Nederland is alles opgedeeld in hojkes en Choro Combinado lijkt eronder. Bij elkaar heeft het kwartet hooguit twaalf keer optreden. Rogério Bicudo: 'Managers willen een etiket. Maar het is geen jazz, noch folklore.' En ze vinden de kamermuziek ook niet Braziliaans. Vooral dat laatste doet zeer. De grote meester Villa-Lobos noemde de choro 'de essentie van de Braziliaanse muzikale ziel'. En wat schrijft dan 'zo'n stomme recensent'? Dat hun muziek 'niet de sensualiteit van Gal Costa of Caetano Veloso heeft'. Bicudo: 'Dat is het enige Braziliaanse dat ze kennen'.

In Rio waren de Amsterdamers avond na avond onderweg. In een hotelbar, een affands theater, een museum en een tot bar getransformeerde antiekschuur hoorden ze choro. 'Er zijn zo veel plaatsen waar je terecht kunt', zegt Calmes genietend. En de beste muziek wordt gespeeld – ze hebben het van horen zeggen – onder een viaduct. Dat is voor het volgende bezoek dat zeker komt. Want, het is echte liefde.

Choro Combinado. Sonoroso. BVHaast 9813. genbel@xs4all.nl.

Michael Moore, Rogério Bicudo, Eric Calmes en Pedro Libert.